

Siniša Vuković

Selca

PLEMENITO KALEMLJENJE

Vlasta Vrandečić Lebarić: *DOLETÍ BULETÎN*, Samizdat, Zagreb, 2000.

Već svojim prvom knjigom pjesama, pisanoj na idiomu pučiškog govora, Vlasta Vrandečić-Lebarić je na sebe skrenula iznimnu pozornost. Prvi taj uknjiženi uradak, dakle *Pučiške piturěške*, zanimljiv je zbir pjesama s vrlo visokom literarnom vrijednošću. Zrelost kojom obiluju stihovi i ritam štono čine njihovu arhitektoniku, osiguravaju joj mjesto na vrlo visokoj poziciji - kad je čakavica u pitanju. Apolon ju je odista obgrlio! Da ne bi, slučajno, bilo ikakve zabune, najnovija knjiga, *Doleŕi buleŕin*, svojevrsni je kvantitativni nastavak prethodne zbirke, ali i kvalitativni napredak što sugerira uzbudljivo i dinamično iščekivanje, a sve prije nego li se zbije izvjesni triptih (koji, uzgred budi rečeno, s nestrpljenjem očekujemo). Budući da je pjesnikinja *in flores* svoga umjetničkog uzleta, logično je da postupno progredira u osobnima poetskim izgradnjama, te s posvemašnjim pravom traži dio svog teritorija na čakavskom Parnasu.

Nije čudno što se škarpelini (kamenoklesari) javljaju sve češće u poeziji Lebarićeve. Ona poput njih uzima piket u ruke - i ne udara njime po kamenu, već po iskonu; njime dublje po pučiškim korijenima, iskopava riječi koje već bijahu pod debelim slojem karbonizirane kamene prašine, te nanovo vadi ih, dajući im novu svježinu i sjaj, polituru što je sad već na čvrstim nogama, a daleko od mjesta i uloge koju joj namjeni zaborav. Rječnik kojim vlada Lebarićeva veoma je razveden i raznolik, zvučan i (pro)zračan, primjenjiv i stran. Iz tog razloga je njena knjiga prožeta i edukacijskim agensom, iz kojega svatko može iščeprkati dio znanja za sebe, uvrstiti ga u svoj govor i mirnije ga prenijeti budućim pokoljenjima. K tome, nije nevažno pripomenuti kako u Lebarićkinom vokabularskom ambitusu ima mjesta i za riječi koje nisu baš u svakodnevnoj uporabi. Malo će tko od mlađeg naraštaja u Pučišćima odgonetnuti pravo značenje riječi: *škoměša*, *pjũfa*, *plihũja*, *šuferin*, *žbir* ili *žokõnj*.

U predgovoru knjizi, promotor poezije Lebaričeve i inaugurator njen na pijedestal domaće književnosti, Tonko Maroević, naglašava njeno igranje slovi- ma, podcrtavajući asonance i konsonance, te navodeći igru suglasnikâ: -c, -š, -s, -ž... itd. I zaista, Lebaričeva kao da je namjerno pisala »na zadanu temu«, ona se dosljedno pridržavala dominantnog konsonanta, provodeći kroz stihove što više riječi, čiji je on sastavni dio. Tako, recimo, možemo susresti stihove: »*Sāja / šajè- ta / škũro / šjalpèta*«, ili: »*Sa štũnkon / glòd / škomèšu / činĩ / tukò nas / na štũnku / šušĩnu / ušĩt*«. Odnosno: »*Pasòje plihũjon / pũh pustopãšni / hlũpi mu pjũfa / na pluòjki*« i »*Poklèpon pòt / prokũho hlòd / kũpi po tlehũ / kupĩne*«.

Knjiga *Dolefi bulefĩn* donosi nam osam pjesama (*Buletin I.*, *Buletin II.* i sve tako do broja VIII), u kojima pjesnikinja »rastresa« i o životu na otoku, i o pitoresknim dijelovima svakodnevice, i ustaljenima egzistencijalnim uvjetima itsl. Buletin je, zapravo, poruka, tj. ceduljica koja se ostavlja drugoj osobi, a sadrži vijest, zamolbu, zapovijed ili nešto drugo. Zato Lebaričeva i kaže na jed- nome mjestu: »*Pĩsãla / Pavulĩna / Karmèli*«. Poetesa na ovaj naćin kao da Źeli uspostaviti prisan i izravan odnos s ćitateljem, s onim s kime dijeli svoja poetska viđenja. Možemo sa sigurnošću kazati, kako je u tome u cijelosti i uspjeta! Uspjeta je, premda te »porukice« na buletin u nisu direktno adresirane, odnosno ne sadrŹe napis koji bi nekome prenosio kakvo vaŹno znaćenje. Osim toga, buletin oznaćava i mladi izbojak biljke, Źtono se kalemljenjem prenosi na divlju biljku i ćini ju pitomom. Jednako tako, Lebaričeva uzima rijeć, pretvara je u plodonosni cijep, te utkaje u svoje stihove, ne bi li se razvila mladica iz koje kas- nije buja visoko stablo. A upravo su knjige Vlaste Vrandećić Lebarić pravi poet- ski mamutovac ilitiga sekvoja, Źto se ponosno nadvija nad zemljom i ćovjekom, noseći u svome deblu urezane - buletine.

Prva ćetiri buletina pisana su eliptićnim stihovima, dok su preostala ćetiri preteŹito katreni; mjestimice pak proŹeti nepravilnim stihovnim rješenjima i kitićnim organizacijama. Karakteristika Lebaričeve je pisati stihove rijeć pod rijeć, ali na taj naćin kadkad ćak naglaŹenije uspjeva istaknuti ritam, a koji u tom ćasu postane milozvućan poput Mozartove simfonije.

U prethodnoj zbirci Źiroj publici manje poznate rijeći, tj. ćakavizmi, bivale su pojaŹnjene na samom dnu stranice gdje poćiva pjesma. Ovaj put, pjesnikinja se pak odlućila da na koncu knjige, kronoloŹki prema poredanim pjesmama, isto tako pridoda objaŹnjenje pojedinih rijeći. I sad naglaŹavam: glosarij s abecedari- jem mora biti samostalni i integralni dio knjige! Kad se na kraju poreda »tumać rijeći«, on je i samostalna ćjelina, i pregledni panoptikum leksićkog blaga, i suvisli dio zbirke kojim se moŹe posluŹiti svatko kome je Źelja produbiti svoje

znanje, barem kad je u pitanju taj dio povijesnoga kulturološkog naslijeđa. Stoga bilo koji vid objašnjenja arhaizama - izim onoga glosarijskog - niti je potpun, a ni svrsishodan!

No, mora se istaknuti i razvedenost metafora koje se mogu susresti u neposrednom iščitavanju ove poezije. U nevelikom pjesničkom opusu koji nam nudi knjiga *Doleti buletin*, na svjetlo dana lakše izlaze istinski uzleti pjesničke riječi! Što se nalazimo na skućenijem prostoru, to nam je jednostavnije uočiti pravi pjesnički biser, krasnu zalivenu travku unutar florilegija pučiške livade. Navedimo tek stihove: »*Jubica / jubica / kakò / modrića / na čelju*«; ili: »*Sòmo prašina / lišpid / i šušanj / i duperòno / svičà / za zòjni šuferin*«.

Sad nam preostaje *in ultima analysi* konstatirati kako Vlasta Vrandečić Lebarić znanstveno-istraživačkim ticalima korača po govornom rudimentu jednoga od najsjevernijih bračkih naselja, te poput pčele sakuplja slador koji pohraniše naši pradjedovi. Živa praksa uklesala je pučiški govor u stinje i petrade, u vale i progone, a Vlasta Vrandečić Lebarić onaj je dio povijesti koji te zapise - nalik kiparskom punktiranju - prenosi iz kamena na papir.